

ABRAHAM
B. YEHOSHUA

PONAS MANIS

Pokalbių romaną

Iš hebrajų kalbos vertė
Kristina Gudelytė

Sofoklis

Vilnius, 2018

*Skiriu savo tēvui Jakovui Jehoshua, a. a.,
jeruzaliečiui ir praeities tyrinētojai*

POKALBIAI

Pirmas pokalbis. Mašavei Sadė, 1982	11
Antras pokalbis. Heraklionas, 1944	111
Trečias pokalbis. Jeruzalė, 1918	205
Ketvirtas pokalbis. Jeleny Sadas, 1899	285
Penktas pokalbis. Atėnai, 1848	401

POKALBIŲ DALYVIAI

Hagara Šilo, studentė (1962–)

Jaelė Šilo (merg. pavardė Kremer), sodininkė (1936–)

Egonas Bruneris, feldfebelis (1921–)

Andrėja Zauchon (merg. pavardė Kurtmajer), medicinos seselė (1870–1944)

Eivoras Stivenas Horovičius, leitenantas (1896–1973)

Maiklas Vudhauzas, pulkininkas (1877–1941)

Efraimas Šapiro, gydytojas (1870–1944)

Šolomas Šapiro, viensėdžio su keliais malūnais savininkas (1848–1918)

Avrahamas Manis, pirklys (1799–1860)

Flora Hadaja (merg. pavardė Molcho), namų šeimininkė (1800–1863)

Šabtajus Chananija Hadaja, išminčius (1766(?)–1848)

PIRMAS POKALBIS

*Mašavei Sadè, penktadienis, 1982 metų gruodžio 31 d.,
septinta valanda vakaro.*

POKALBIO DALYVIAI

HAGARA ŠILO gimė 1962 metais Mašavei Sadė kibuce, įkurtame 1949 metais maždaug trisdešimt kilometrų į pietus nuo Beer Ševos. Jos tėvai RONIS ir JAELE į kibucą pateko 1956 metais atlikdami tarnybą sukarintoje jaunimo organizacijoje *Nachal*. Mergaitės tėvas žuvo per Šešių dienų karą mūšyje dėl Ramat Golano, kuris įvyko paskutinę karo dieną. Anuomet Hagarai buvo vos penkeri, todėl, kaip pati tvirtina, atmintyje išlikę tik padriki, nors ir ryškūs prisiminimai apie tėvą.

Mokyklą Hagara lankė Revivimo kibuce. Iki brandos atestato jai pritrūko dviejų egzaminų – anglų kalbos ir istorijos, kurių ji nė nebandė laikyti. 1980 metais pradėjusi karinę tarnybą mergina ją atliko Aviacijos bazėje netoli Beit Lido, kur ėjo parašiutininkų dalinio socialinių reikalų vyresniosios pareigas. Dėl nemenko atstumo tarp karinės bazės ir gimtojo kibuco trumpas atostogas Hagara paprastai leisdavo Tel Avive pas tėvo motiną, senelę Naamą, prie kurios mergina buvo nepaprastai prisirišusi ir nuolat jos prašydavo papasakoti apie tėvo vaikystę. Senelė, kurią ne mažiau džiugino energija trykštančios vaikaitės viešnagės, įkalbinėjo ją stoti į Tel Avivo universitetą. Baigusi karinę tarnybą,

kurios paskutiniai mėnesiai dėl 1982 metų birželį pratrūkusio Libano karo buvo itin audringi, nepaisydama motinos reikalavimų bent metams sugrįžti į kibucą ir pabaigti mokyklą, Hagara įtikino kibuco tarybą leisti jai studijuoti, juolab kad studijų išlaidas kaip našlaitei, per karą netekusiai tėvo, žadėjo padengti Saugumo departamentas. Tel Avivo universiteto Menų fakultete ji pasirinko kino studijas, bet neturėdama brandos atestato nebuvo priimta į pirmą kursą; merginai buvo pasiūlyta metus pasimokyti kaip laisvajam klausytojui. Per juos būtų privalu išlaikyti trūkstantis brandos egzaminus, gilinti hebrajų ir anglų kalbų, matematikos žinias bei stiprinti akademinis įgūdžius.

Gruodžio pradžioje atsiliepdama į sūnaus, Hagaros dėdės, Ben Ciono Šilo, Marselyje einančio Izraelio konsulo pareigas, prašymus atvykti jo aplankyti, nes vasarą dėl pratrūkusio Libano karo užsienio šalyse veikiančių konsulatų darbuotojų pečius prislėgusių rūpesčių jam taip ir nepavykę atostogoms sugrįžti į gimtinę, nors ir labai nenorėdama ilgesniam laikui išsiskirti su mylima vaikaite, Hagaros senelė negalėjo likti kurčia ir savo vienintelio gyvo į penktąją dešimtį įžengusio sūnaus, kurio užsitęsusi viengungystė jai ypač nedavė ramybės, kvietimui. Senutė taip nuoširdžiai tikėjosi padėti jam susirasti tinkamą moterį, kad nusprendė net pailginti savo viešnagę ir dalyvauti konsulato organizuojamame Naujųjų metų vakarėlyje.

Nedidelė, grakščių judesių Hagara, iš velionio tėvo paveldėjusi raudonos spalvos plaukus, nesitvėrė džiaugsmu, kad bent laikinai galės šeiminkauti erdviame ir jaukiame senelės bute. Iš pradžių net galvojo pakalbinti kartu apsisototi vieną draugę, veiklią ir praktišką merginą, vardu Irisė,

kuri irgi buvo netekusi tėvo per Jom Kipuro karą. Iš Saugumo departamento Irisė gaudavo nemenkas išmokas gyvenimo ir mokslo išlaidoms padengti, paprastai skiriamas karo aukų artimiesiems. Tiesa, galop šis sumanymas žlugo, ir, kaip netrukus paaiškėjo, Hagara dėl to nemaž nesigailėjo, nes jau gruodžio pradžioje senelės bute ėmė susitikinėti su magistrantu Efraimu Maniu, parengiamojo kurso studentus mokiusiu hebrajų kalbos. Vos užsimezgęs jūdviejų ryšys rutuliojosi neįtikėtinu greičiu, deja, jau gruodžio 9-ąją Efraimas Manis buvo pašauktas į privalomąją karinę tarnybą vakariniame Libano regione, kur net ir po Jeruzalės ir Beiruto pasirašytos taikos vis dar nesibaigė neramumai.

JAELE ŠILO (mergautinė pavarde Kremer) gimė 1936 metais Kirijat Mockine. Buvo aktyvi sionistinės pakraipos jaunimo judėjimo *Hamachanot Haolim* dalyvė, užsiėmė naujų narių mokymais. Pati nutraukusi mokslus, kurių taip niekada ir nepabaigė, 1952 metais išvyko į Ein Charodo kibucą išklaudyti metus trunkančių jaunimo vadovų kursų. 1954 metais pradėjusi karinę tarnybą Jaelė buvo paskirta į būrį *Draugai*, kuris mokymams buvo išsiųstas į Roš Hanikra kibucą. Be vietos apylinkių jaunimo, būriui priklausė ir keli judėjimo dalyviai iš Tel Avivo bei Rišono Leciono, tarp jų ir būsimasis Jaelės vyras RONIS ŠILO, ką tik iškeptas naujos vidurinės mokyklos absolventas iš Tel Avivo. Jau netrukus tarp jų užsimezgė draugystė. Baigęs sukarintos jaunimo programos *Nachal* organizuojamus parašiutininko kursus, 1956-ųjų vasarą Ronis dalyvavo dviejose karinėse operacijose ir, žinoma, Sinajaus kare, o, karo tarnybai artėjant į pabaigą, drauge su kitais būrio dalyviais pora keliems mė-

nesiams buvo perkelta į Mašavei Sadė kibucą savanoriauti žemės ūkio darbuose. Gyvenimas šalies pietuose jiems taip patiko, kad, ir baigę karinę tarnybą, juodu nusprendė čia pasilikti. 1958 metais pora susituokė, vertėsi žemės ūkio darbais: Ronis dirbo laukuose, Jaelė pasinėrė į sodininkystės paslaptis. 1962 metais, vos grįžę iš istorikų draugijos organizuotos kelionės po Graikijos istorines ir archeologines vietas, juodu susilaukė pirmagimės, kuriai davė Hagaros vardą – taip jie bandė įamžinti savo įsikūrimą dykumoje. Po ketverių metų 1966-aisiais porai gimė ir antroji atžala, bet vos savaitę išgyvenęs berniukas mirė nuo sunkios hepatito komplikacijos. Tai nutiko dėl tėvų kraujo grupių konfliktu – Beer Ševos gimdymo skyriuje nebuvo atlikti reikiami tyrimai. Po nelaimės ir išsamių medicininių tyrimų gydytojai patarė iki kito nėštumo mažumėlę palūkėti, bet laukti nebeteko, nes, baigiantis Šešių dienų karui, Ronis žuvo Ramat Golano mūšyje kelyje Koneitra–Damaskas.

Nepaisydama nei savo, nei juolab Ronio tėvų prašymų iš kibuco persikelti į miestą, Jaelė su penkiamete dukra ne tik liko gyventi dykumoje, bet dar giliau įleido čia šaknis. Žinoma, moteris puikiai suprato, kad atokioje vietovėje su nedidele saujele gyventojų galimybė dar sykį ištekėti metai iš metų nuolat menko. Vis dėlto Jaelėi patiko triūsti sode, beveik visą dėmesį ji buvo sutelkusi į naujus bandymus auginti avokadus. Pratrūkus Jom Kipuro karui, kibuco vadovas buvo mobilizuotas, ir jo vietą buvo pasiūlyta užimti Jaelėi. Moteris ne vienus metus uoliai ėjo vadovaujančias pareigas, ir dauguma kibuco gyventojų buvo patenkinti jos darbu, nors ne vienam atrodė, kad ji įsikibusi pernelyg griežtos ideologijos. Jaelės santykiai su dukra, nors ir per-

dėm jausmingi ir gilūs, dažnai atsidurdavo aklavietėje, todėl artimiausi draugai moterį akino palankyti specialius kibuco organizuojamus vaikų auklėjimo ir psichologijos kursus. Šie padriki populiariosios psichologijos kursai Jaeli be galo patiko, todėl pagauta susidomėjimo retkarčiais net vykdavo į Beer Ševos universitetą paklaustyti vieno ar kito kviestinio profesoriaus paskaitų. 1980 metais kone 44 metų Jaelė pasiryžo dalyvauti viename iš kibuco organizuojamų vienišų žmonių susitikimų, po kurio tvirtai sau prisiekė kaip gyva daugiau nebekelti ten kojos.

Jaelė nerimavo, kad, bendraudama su anyta, senele Nama, septintojo dešimtmečio viduryje tapusia našle, Hagara susivilios palikti kibucą, todėl itin priešinosi minčiai, kad baigusi karinę tarnybą duktė stotų į Tel Avivo universitetą, ir ragino ją bent metams sugrįžti namo. Kai maištingoji Hagara kibuco tarybai įteikė prašymą išvykti, Jaelė slapčia bandė tam sutrukdyti. Tiesa, devintojo dešimtmečio pradžioje net ir kibucai nebeįstengė atsispirti liberalizmo dvasiai, tapo įprasta, kad atlikę karinę tarnybą ir vaikinai, ir merginos patys renkasi tolesnį gyvenimo kelią, be to, mokėstį už studijas kaip našlaitei, kare netekusiai maitintojo, Hagarai buvo pažadėjęs padengti Saugumo departamentas, todėl merginos prašymas buvo patenkintas. Apsigyvenusi pas senelę Hagara ir toliau telefonu palaikė glaudų ryšį su motina. Jiedvi buvo sutarusios, kad susiskambins mažiausiai du kartus per savaitę, nors 1982 metais Mašavei Sadė kibuce dar toli gražu ne kiekvienuose namuose buvo įvestas telefonas.

Pokalbyje trūksta Jaelės žodžių.